

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง ผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดจันทบุรี : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยขอสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงบริบทของการดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2,737 คน แบ่งเป็นชาย 1,272 คน หญิง 1,465 คน (ที่มา : จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ณ วันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2552) และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ จำนวน 3 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของทาโรยามานะ (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 349 คน โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two – Stage Sample)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยเนื้อหาสรุปดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรีจังหวัดจันทบุรี ของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ด้านบริการสาธารณะ 3) ด้านบริหารจัดการที่ดี

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคล (ตัวแปรต้น) จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) จำนวนเป็นร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางความเรียง
2. การวิเคราะห์ตัวแปรตามจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured or Guided Interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์เจาะลึก (In - Dept Informants) เป็นการใช้นิวสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Key – Informants)

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลในที่นี้จะใช้รูปแบบ ดังนี้

การตรวจสอบการสัมภาษณ์โดยใช้ผู้สัมภาษณ์ที่มีจุดยืนต่างกัน คือฝ่ายข้าราชการประจำที่มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 กับกรรมการชุมชนที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการติดต่อประสานงาน และตรวจสอบการทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้การตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่ออธิบายตารางจากการสำรวจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) บางครั้งเรียกกันว่า การสังเกตภาคสนาม (Field Observation) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม หมายถึง นักวิจัย หรือผู้สังเกตการณ์เข้าไปร่วมกิจกรรม หรือเข้าไปใช้ชีวิตร่วมในกลุ่มที่ศึกษา ผู้วิจัยอาจแสดงตน เป็นสมาชิกของกลุ่ม

หรือไม่แสดงตัวก็ได้ ผู้วิจัยไม่เพียงแต่รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้น หากจะเข้าร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรที่ตนศึกษา นักวิจัยจะเข้าไปร่วมในกลุ่มที่ตนศึกษามาน้อยเท่าใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและจะต้องเข้าไปด้วยความระมัดระวัง ไม่ควรจะไปใกล้ชิดผู้สังเกตมากเกินไป หรือพยายามที่จะมีอิทธิพลเหนือสมาชิกในกลุ่มไม่ว่าทางใด

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จะประกอบไปด้วย กระบวนการ 3 ชั้น ได้แก่ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก นอกเหนือไปจากการเฝ้าดูแล้ว ผู้วิจัยสามารถที่จะซักถามบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เข้าใจได้จากการสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายหรือสัญลักษณ์การซักถาม ถือว่าเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ หลังจากนั้นจึงทำการจดบันทึกข้อมูล

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเป็นอีกรูปแบบของการเก็บข้อมูลเสริมวิธีการอื่นๆ โดยใช้กระบวนการสังเกต เช่น การเข้าร่วมประชุมในการประชุมประชาคมในระดับหมู่บ้านหรือระดับตำบล การประชุมสัมมนาในกิจกรรม/โครงการต่างๆ รวมไปถึงประสบการณ์จากการดำเนินชีวิตซึ่งผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่และทำงานด้านท้องถิ่นมาเป็นกว่า 7 ปี เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาถึงบริบทของการดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า

บริบทการดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจสู่องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ เกี่ยวข้องทั้งทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ด้านวัฒนธรรม และด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ คลองนารายณ์เป็นชุมชนโบราณที่มีการพัฒนามายาวนาน และยังคงความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ได้ บนฐานระบบของเครือญาติและเครือข่ายชุมชน ดังนั้น เมื่อมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ในปี พ.ศ. 2536 รวมถึงการแปลงนโยบายการกระจายอำนาจจากกรอบนโยบายตามกฎหมายพระราชบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลและพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ นโยบายการกระจายอำนาจส่งผลกระทบในเชิงบวกทั้งทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการบริการสาธารณะ และด้านการบริหารจัดการที่ดี

ข้อค้นพบ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า

ศึกษาการดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ก่อนและหลัง ของนโยบายกระจายอำนาจ สรุปได้ว่ามีผลกระทบในทิศทางที่ดีขึ้นในเชิงบวกของภาพรวม ทั้งทางด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านบริการสาธารณะ และด้านการบริหารจัดการที่ดี

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เปรียบเทียบกับเมื่อครั้งที่ยังไม่มีการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าไปมีส่วนร่วม การกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาตำบล การทำกิจกรรม/โครงการในตำบลถูกกำหนดโดยรัฐบาลหรือส่วนภูมิภาคผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และกำนันผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนเป็นเพียงผู้คอยรับผลกระทบที่จะตามมาส่วนใหญ่ กิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ไม่ตรงกับความต้องการหรือไม่สนองตอบกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน อันก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในตำบล แต่เมื่อได้มีการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ตั้งแต่กระบวนการการกำหนดนโยบาย และการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น มีส่วนในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมตรวจสอบ ข้อเสนอข้อเรียกร้องหรือปัญหาความต้องการได้รับการแก้ไขและสนองตอบอย่างรวดเร็วตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของประชาชนมีผลกระทบในทิศทางที่ดีขึ้นในเชิงบวก เนื่องจากประชาชนมีความรู้สึกว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาตำบล โดยเสนอความต้องการหรือโครงการผ่านกระบวนการประชามหุ่บ้าน/ตำบล หรือ โดยการสมัครรับเลือกตั้งเข้าไปเป็นผู้บริหารหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนสามารถเข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจการกำกับดูแล และการตรวจสอบตลอดจนการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ มีส่วนในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมตรวจสอบ ในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีบริบทของตัวเองที่แตกต่างกัน ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ว่าความต้องการของคนในท้องถิ่นว่าคืออะไรและอะไรที่สามารถสนองตอบต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นของตนเอง

ด้านบริการสาธารณะ เปรียบเทียบเมื่อครั้งที่ยังไม่มีการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปัญหาต่างๆ ในด้านการบริการสาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านคมนาคมขนส่ง ถนน สะพาน ปัญหาไม่มีน้ำประปาหรือไฟฟ้าใช้ ของประชาชนในท้องถิ่นกว่าจะได้รับการพัฒนาหรือแก้ไข ประชาชนต้องรอว่าเมื่อไหร่รัฐบาลหรือจังหวัด อำเภอจะดำเนินการให้ แต่เมื่อได้มีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดให้บริการสาธารณะ ปัญหาความต้องการของประชาชนในด้านการบริการสาธารณะได้รับการพัฒนาและแก้ไขอย่างรวดเร็ว เนื่องจากท้องถิ่นมีงบประมาณบุคลากร รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องมือเป็นของตัวเอง จึงสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหา

และสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ได้ทันทั่วทั้งที่ การบริการสาธารณะมีผลกระทบ ในทิศทางที่ดีขึ้นในเชิงบวก เนื่องจากประชาชนได้รับการบริการสาธารณะที่ดีขึ้นจากองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เสมอภาคและเป็นธรรม ตรงกับความต้องการของประชาชนในตำบล ผลจาก นโยบายการกระจายอำนาจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดให้บริการ สาธารณะให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้เอง เป็นผลทำให้ท้องถิ่นพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ประชาชน ในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ถนน สะพาน ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำ การกำจัดขยะมูลฝอย มลพิษและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม

ด้านการบริหารจัดการที่ดีเปรียบเทียบกับเมื่อครั้งที่ยังไม่มีมีการกระจายอำนาจสู่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติงานในการให้บริการต่อประชาชนของข้าราชการหรือนักการเมือง ท้องถิ่นเป็นไปในลักษณะเช้าชามเย็นชาม การให้บริการมีกระบวนการขั้นตอนมากและล่าช้า มีการ เลือกปฏิบัติในลักษณะเล่นพรรคเล่นพวก ไม่มีการทำงานเชิงรุกการปฏิบัติงานหรือการให้บริการของ ท้องถิ่นจะตั้งรับอยู่แต่เฉพาะในสำนักงานหรือที่ทำการไม่มีบริการนอกพื้นที่ ประชาชนไม่มีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารของราชการไม่สามารถตรวจสอบการทำงาน ของท้องถิ่นได้ แต่เมื่อได้มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีการกำหนดหลักเกณฑ์การบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดีให้กับท้องถิ่นปฏิบัติ ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนได้รับการให้บริการที่รวดเร็ว เสมอภาคและเป็นธรรม มีการลดขั้นตอนการให้บริการ มีการจัดตั้งศูนย์บริการร่วมขององค์การบริหาร ส่วนตำบล อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตามหลักเกณฑ์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การปฏิบัติ หน้าที่ของข้าราชการท้องถิ่นและนักการเมืองท้องถิ่น มีความโปร่งใส เป็นธรรมและตรวจสอบได้ ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นได้ การบริหารจัดการที่ดีมีผลกระทบในทิศทางที่ดีขึ้นในเชิงบวก เนื่องจากประชาชนได้รับการให้บริการ ที่รวดเร็วเสมอภาคและเป็นธรรม มีการลดขั้นตอนการให้บริการ มีการให้บริการในวันหยุดหรือการ ให้บริการโดยไม่พักเที่ยง มีการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ตามหมู่บ้าน/ชุมชน ประชาชนสามารถ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางราชการได้ง่ายขึ้น มีการเปิดช่องทางประชาสัมพันธ์หรือการให้บริการ ทางอินเทอร์เน็ต ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นสามารถตรวจสอบ การทำงานของท้องถิ่นได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่าง ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่ 2 ดังนี้

จากการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบนโยบายการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมพบว่า ไม่ว่าจะเป็

ด้านการบริการสาธารณะ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และด้านการบริหารจัดการที่ดี มีผลกระทบในทิศทางที่ดีขึ้นนั้น สอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวกับนโยบายการกระจายอำนาจของ ชำนาญ จันทร์เรือง (2555 : 1) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) โดยกล่าวว่าหลักการกระจายอำนาจปกครองให้แก่ท้องถิ่นเป็นวิธีที่รัฐมอบหมายอำนาจบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของราชการส่วนกลางจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยอิสระตามสมควรที่ไม่ต้องขึ้นอยู่กับการบังคับบัญชาเพียงแต่ขึ้นอยู่กับราชการบริหารส่วนกลางเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือรัฐมอบอำนาจในการปกครองซึ่งเจ้าหน้าที่ราชการบริการส่วนกลางรับไปดำเนินการเอง

การกระจายอำนาจปกครองเป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการปกครองประเทศที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้องค์กรอื่นนอกจากองค์กรของส่วนกลางเพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยให้มีความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการดำเนินการและไม่อยู่ในการบังคับบัญชาของส่วนกลาง แต่จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแล (Tutelle) ของส่วนกลาง

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตยโดยมุ่งลดบทบาทของรัฐในส่วนกลางให้เหลือแต่ภารกิจหลักที่ต้องทำเท่าที่จำเป็นและเพิ่มบทบาทให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าดำเนินการแทนในภาระงานที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งรวมถึงการดูแลความสงบเรียบร้อยการพัฒนาท้องถิ่นและการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนพร้อมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณะ การพัฒนาและจัดการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้นการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นจึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลายมีความต้องการและความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นในขณะที่รัฐมีขีดความสามารถและทรัพยากรที่จำกัดในการตอบสนองปัญหาความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทำให้ประชาธิปไตยท้องถิ่นต่างจากประชาธิปไตยระดับชาติอย่างสำคัญ เนื่องจากประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นการที่ประชาชนปกครองตนเอง แต่ประชาธิปไตยระดับชาติเป็นการเลือกตัวแทนไปปกครอง ประชาธิปไตยท้องถิ่นจึงเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาของชุมชนให้เข้มแข็ง

ภายหลังจากการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ภารกิจหลายด้านจึงถูกถ่ายโอนสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาทิ ถนน ประปา ไฟฟ้า ทั้งนี้โดยทั่วไปมักพบการเชิญชวนให้ชาวบ้านในท้องถิ่นร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้าง พัฒนาหรือดำเนินกิจกรรมสาธารณะ เช่น การตัดหญ้าริมสองข้างถนน (ทัศนวิสัยในการขับขี่) หรือการซ่อมแซมอาคารสาธารณะ ประโยชน์อื่นๆ โดยเฉพาะในเทศกาลวันสำคัญต่างๆ อาทิ 5 ธันวาคมหาราช (วันพ่อ) 12 สิงหาคมหาราชินี

(วันแม่) จึงอาจเรียกการร่วมทำสิ่งเหล่านี้ได้ว่าเป็น “ระบบแรงงานอาสา” ในชุมชน ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุนและสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของ (รักและหวงแหน) แก่ชาวบ้านในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก กรณีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยระบบแรงงานอาสา พื้นที่ที่โดดเด่น คือ โดยเฉพาะกรณีการร่วมกันสร้างถนนภายในชุมชน เนื่องจากงบประมาณในการดำเนินการนั้นมีจำนวนจำกัด ทว่า ชาวบ้านมีความต้องการให้ถนนมีความยาวมากที่สุด ซึ่งหากสร้างถนนโดยผู้รับเหมาก่อสร้าง ปริมาณงานและคุณภาพอาจไม่เป็นดังที่ชาวบ้านคาดหวัง อีกทั้งยังมีเรื่องของภาระผูกพันร่วมด้วย ดังนั้น ชาวบ้านจึงมีแนวคิดประยุกต์ระบบการลงแขกเกี่ยวข้าวมาปรับใช้เป็นระบบแรงงานอาสา โดยการขอความร่วมมือจากชาวบ้านร่วมกันการสร้างถนนในลักษณะ “การลงแขกสร้างถนน” และนำงบประมาณที่มีทั้งหมดไปใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าวัสดุอุปกรณ์ ผลที่ได้รับ คือ ถนนมีความยาวตามที่ต้องการ และชาวบ้านสามารถร่วมสร้างถนนต่างเกิดความภูมิใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความผูกพันระหว่างกัน และยังเป็น การตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพร้อมกันด้วย สะท้อนให้เห็นว่าระบบแรงงานอาสาได้สร้างคุณค่าให้กับกระบวนการทำงานทั้งในด้านปริมาณ คือ ถนน และคุณภาพ คือ ความภูมิใจและความผูกพันระหว่างชาวบ้านในชุมชน (จตุรงค์ ศรีสุชธรรม) อาทิเช่น การร่วมกันลงแขกการทำถนนซอย 99 ถนนสายทางเข้าวัดห้องคูหา ถนนสายทางเข้าวัดสระบาป เป็นต้น

แม้ว่าผลกระทบนโยบายทางการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดผลกระทบในภาพรวมที่ดี การกระจายอำนาจได้ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ที่ทำให้เห็นถึงความมีชีวิตชีวาอย่างโดดเด่นของท้องถิ่น ดังกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี ในการริเริ่มสร้างสรรค่นวัตกรรมการบริหารเพื่อพัฒนาตนเอง โดยตั้งอยู่บนฐานทรัพยากรและความสอดคล้องกับบริบทของตนเองในมิติต่างๆ อาทิ มิติเศรษฐกิจชุมชน มิติสังคมและสวัสดิการสังคม มิติความเชื่อ ศาสนา และประเพณี มิติสิ่งแวดล้อมและสิทธิ (ดิน น้ำ ป่าไม้ และชุมชน) และมิติอื่นๆ แต่ก็ถูกตั้งข้อกล่าวหาว่า มีความโน้มเอียงที่นำไปสู่การกระจายการทุจริตและการกระจายความขัดแย้งไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งผู้นำบางคนอาจเพียงเล็งเห็นประโยชน์ของท้องถิ่นตนเองสำคัญกว่าส่วนรวม ใช้ความเป็นหมู่เครือญาติเรียกร้องในสิ่งที่ต้องการ การกระจายอำนาจยิ่งมากเท่าไร จะนำไปสู่ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันระหว่างพื้นที่หรือท้องถิ่นต่างๆ ได้ง่าย ทั้งในด้านการบริการสาธารณะ เศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตในชุมชน เนื่องจากอำนาจทางการเมืองและการจัดทำบริการสาธารณะตลอดจนทรัพยากรการบริหาร ขึ้นอยู่กับศักยภาพของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ความแตกต่างและการไม่เท่าเทียมกันระหว่างท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น รวมไปถึงปัญหาของการใช้ทรัพยากรในชุมชน เมื่อแต่ละชุมชนต่างก็มีความเป็นอิสระในกรอบของตน การใช้ทรัพยากรภายในชุมชนอาจมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ เพราะพื้นที่แต่ละแห่งต่างก็ใช้ทรัพยากรไปตามความต้องการและความจำเป็นของตนอันจะนำไปสู่สถานะต่างคนต่างทำ ทรัพยากรในชุมชนถูกใช้อย่างกระจัดกระจายและไร้ทิศทาง การจะระดมทรัพยากรจากส่วนต่างๆ ของชุมชนเพื่อเป้าหมายร่วมกันก็จะเกิดขึ้นได้ยาก เช่น การบริหาร

จัดการแหล่งน้ำในชุมชนของคลองสระบาปใช้ประโยชน์ในแหล่งน้ำเพื่อวัตถุประสงค์แตกต่างกัน หมู่บ้านถนนใน หมู่ที่ 8 ใช้แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ทำสวนผลไม้ สวนยาง ซึ่งมีความต้องการใช้น้ำในปริมาณที่มาก แต่หมู่บ้านถนนนอก หมู่ที่ 7 ใช้แหล่งน้ำเดียวกันเพื่อการทำนา แต่มีความต้องการใช้น้ำในปริมาณที่น้อย ชาวสวนต้องการน้ำมาก ชาวนาต้องการน้ำน้อย การบริหารจัดการน้ำในชุมชนจึงเกิดความขัดแย้งขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1. จากการศึกษาวิจัยผลกระทบนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ต้องทำการศึกษาผลกระทบที่ส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อให้ได้ซึ่งคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงและได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิจัยได้มากที่สุด
2. จากการศึกษาวิจัยผลกระทบนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี นอกจากจะทำการศึกษาวิจัยในทางด้านความร่วมมือร่วมของประชาชน การบริการสาธารณะ และด้านการบริหารจัดการที่ดี จะต้องทำการศึกษาผลกระทบนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในด้านอื่นๆ ด้วย อาทิเช่น ด้านประเพณี วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เนื่องจากพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านคลองนารายณ์ เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่มีตำนานมาช้านานและปรากฏหลักฐานทางโบราณวัตถุ และยังคงมีความเป็นอยู่ซึ่งสังคมชนบทและชุมชนชาวเกษตรมาแต่โบราณกาล
3. จากการศึกษาวิจัยผลกระทบนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี องค์กรประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายชุมชนเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเอง และเป็นการปฏิรูปสังคมจากฐานรากอย่างแท้จริง คือ การต้องสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนเพื่อสร้างสังคมเข้มแข็งจากรากฐาน เนื่องจากกระบวนการการจัดสวัสดิการโดยชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจิตใจของคนในชุมชนให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เฉลี่ยทุกข์ เฉลี่ยสุข และเป็นการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ที่ดีงามของคนในชุมชนอันเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงชุมชนที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้ชุมชนชนบทชาวเกษตรกรโบราณหมู่บ้านคลองนารายณ์ ยังคงสามารถรักษาและดำรงคงอยู่ไว้จนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัยหลังจากนี้คือ

1. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมทั้งจังหวัด เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจ ในแต่ละพื้นที่ เพื่อจะทำให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้เป็นมาตรฐานได้
2. ควรทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ในด้านผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ซึ่งคำตอบเพิ่มเติมที่ละเอียดอ่อนตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษาปรากฏการณ์ที่มีความสลับซับซ้อน มิติทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากชุมชนชาวคลองนารายณ์ ยังคงรักษาไว้ซึ่งความเป็นชุมชนชนบทชาวเกษตรกรรมประเพณี โบราณและวัฒนธรรมอันดีงาม สิ่งเหล่านี้มิได้เกิดขึ้นโดดเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์ ต้องมองอย่างองค์รวม (Holistic View) ข้อมูลเหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องการรายละเอียด ไม่ใช่เพียงการสำรวจหรือแจกแบบสอบถามเท่านั้น เพราะข้อมูลส่วนใหญ่มาจากการมองปรากฏการณ์ จากความคิดของผู้ให้ข้อมูล สิ่งเหล่านี้ต้องการการตีความลึกซึ้งจากความหมายที่ซ่อนอยู่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจในระบบคิดและความเชื่อ ซึ่งการเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามเพียงครั้งเดียวเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะผู้วิจัยซักถามผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียดให้เข้าใจว่าการสื่อสารระหว่างทั้งสองฝ่ายตรงกัน เพราะข้อมูลที่ได้อาจสะท้อนระบบคิดของผู้ตอบจริงๆ
3. เพื่อให้ผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนานโยบายได้ตรงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาโดยเน้นหรือให้ความสำคัญตามตัวแปรด้านต่างๆ ของผลการศึกษา เช่น การสร้างจิตสำนึกใหม่ การสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมและพลังงาน รวมไปถึงการขับเคลื่อนองค์กรภาคประชาสังคมให้เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

การศึกษาผลกระทบของนโยบายการกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกกรณีศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดศึกษาและทำการค้นคว้าวิจัยมาก่อน โดยผลของการศึกษาจะเป็นข้อมูลที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการกระจายอำนาจขององค์กรบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในประเด็นอื่นๆ และเพื่อเป็นแนวทางให้กับองค์กรบริหารส่วนตำบล/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้นำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนหรือการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปสู่

การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นของตน แต่ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีเพียงแห่งเดียว ควรที่จะให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้ทำการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อให้ได้ข้อค้นพบอื่นๆ เพิ่มเติมที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินนโยบายการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นของรัฐบาลอย่างแท้จริง จากพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “ข้าพเจ้าเห็นว่า สิทธิเลือกตั้งของประชาชนควรที่จะเริ่มต้นที่การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล ข้าพเจ้าเชื่อว่าประชาชนควรมีสิทธิมีเสียงในกิจการของท้องถิ่น เรากำลังพยายามให้การศึกษาเรื่องนี้แก่เขา ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการผิดพลาดถ้าเราจะมีการปกครองระบอบรัฐสภาก่อนที่จะประชาชนจะมีโอกาสเรียนรู้ และมีประสบการณ์อย่างดีเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งในกิจการปกครองท้องถิ่น” (วราภรณ์ ทรัพย์รวงทอง. 2554 : 45) ดังนั้น การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้ประชาชนสามารถสร้างพลังอำนาจต่อรองที่ไปเรียกร้องผลักดันในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ลดการทำลายความสมดุลของระบบนิเวศในสังคมและวัฒนธรรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี